

«Η Ιστορία δεν επιτρέπεται να θεωρείται εθνική επιστήμη»

Πηγή: ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΤΥΠΟΣ Σελ.: 36 Ημερομηνία έκδοσης: 12-07-2021
Αρθρογράφος: Επιφάνεια 850.48 cm² Κυκλοφορία: 6345
Θέματα: ΒΙΒΛΙΑ, ΜΟΤΙΒΟ ΕΚΔΟΤΙΚΗ

Ο ΛΕΩΝΙΔΑΣ ΜΟΙΡΑΣ ΜΙΛΑΕΙ ΓΙΑ ΤΗΝ «ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΑ ΜΑΤΙΑ ΤΩΝ ΟΘΩΜΑΝΩΝ»

«Η Ιστορία δεν επιτρέπεται να θεωρείται εθνική επιστήμη»

Ο Λεωνίδας Μοίρας είναι απόφοιτος του τμήματος Ιστορίας και Εθνολογίας του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης. Κατέχει μεταπτυχιακό δίπλωμα στη Νεότερη Οθωμανική Ιστορία από το τμήμα Ιστορίας του İstanbul Üniversitesi. Το 2019 έλαβε το διδακτορικό του δίπλωμα από το τμήμα Ιστορίας και Εθνολογίας του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης. Από το 2019 είναι εντεταλμένος διδάσκων στο πεδίο «Ιστορία της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας» στο τμήμα Ιστορίας και Εθνολογίας του ΕΚΠΑ. Το 2020 κυκλοφόρησε η μονογραφία του με τίτλο «Η Ελληνική Επανάσταση μέσα από τα μάτια των Οθωμανών». Έχει δημοσιεύσει σε συλλογικούς τόμους και σε επιστημονικά περιοδικά στα ελληνικά, στα τουρκικά και στα αγγλικά. Συμμετέχει σε διάφορα ερευνητικά προγράμματα ενώ έχει λάβει μέρος με ανακοινώσεις σε διεθνή συνέδρια.

Ο Λεωνίδας Μοίρας είναι απόφοιτος του τμήματος Ιστορίας και Εθνολογίας του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης. Το 2020 κυκλοφόρησε η μονογραφία του με τίτλο «Η Ελληνική Επανάσταση μέσα από τα μάτια των Οθωμανών».

επανάστασαν. Πιστεύετε ότι η μελέτη σας θα βοηθήσει να μάθουμε τις άγνωστες πτυχές της Ελληνικής Επανάστασης;

Το βιβλίο μου έρχεται να προστεθεί σε μια σειρά μελετών με θέμα τις οθωμανικές αντιδράσεις απέναντι στην Ελληνική Επανάσταση. Στόχος είναι να φωτίσει τις άγνωστες πτυχές του ζητήματος και να προσφέρει εξηγήσεις όσον αφορά στις οθωμανικές αντιδράσεις. Να ερμηνεύσει, για παράδειγμα, για ποιο λόγο οι Οθωμανοί υποθέτησαν διάφορους τρόπους για την κατάνηξη της Επανάστασης και τι επεδίωκαν με αυτούς.

Η Γαλλική Επανάσταση και ο Διαφωτισμός επηρέασαν τους Έλληνες. Εγινε όμως κάτι αντίστοιχο με τους Τούρκους;

Οπωσδήποτε, η οθωμανική διοίκηση γνώριζε τις ιδέες του γαλλικού ριζοσπαστισμού πριν από την κήρυξη της Ελληνικής Επανάστασης, χάρη στην ενημέρωση που είχε από τους Οθωμανούς πρεσβευτές που είχαν σταλεί σε ευρωπαϊκές πρωτεύουσες κατά τη διάρκεια της κρίσιμης περιόδου 1789 - 1821. Νεωτερικές έννοιες όπως «έθνος», «πατριδα», «ελευθερία», «ανεξαρτησία» και «καιοβούλιο» εισήλθαν στο οθωμανικό πολιτικό λεξιλόγιο ή ανανοηματοδοτήθηκαν. Οπωσδήποτε το ξέσπασμα της Ελληνικής Επανάστασης αποτέλεσε την εφαρμογή για την περαιτέρω επεξεργασία αυτών των ιδεών.

Οι πολιτικές αλλαγές που ακολούθησαν στην Τουρκία μετά την απελευθέρωση των Ελλήνων έφεραν καλύτερα αποτελέσματα στην πολιτική σκηνή της γείτονος χώρας;

Τόσο η δημιουργία ανεξάρτητου ελληνικού κράτους όσο και η ένοπλη αντιπαράθεση με τον Μεχμέτ Αλή της Αγγύτου προκάλεσαν μια σειρά αλλαγών σε ιδεολογικό, πολιτικό και διοικητικό επίπεδο. Η οθωμανική κυβέρνηση προσανατολίστηκε στην αναζήτηση ενός νέου μοντέλου διακυβέρνησης του κράτους, καθιστώντας ταυτόχρονα αδύνατη την ανάγκη για την παραγωγή πολιτικών που θα εξάλειψαν φαινόμενα καταπίεσης και κοινωνικής αδικίας. Ταυτόχρονα προσπάθησαν να επιτύχουν την ενσωμάτωση στον μη μουσουλμανικών πληθυσμών στο κράτος, υπό νέους όρους. Η «εργαλειοθήκη» των Οθωμανών ιδιοτελών ήταν σαφώς επηρεασμένη από το σοκ που προκάλεσε η απόλυτη εδωφών με την ίδρυση του ελληνικού βασιλείου. ■

Πώς ξεκίνησε η ιδέα της συγγραφής του βιβλίου «Η Ελληνική Επανάσταση μέσα από τα μάτια των Οθωμανών» (εκδόσεις Τόπος);

Το παρόν βιβλίο αποτελεί μια αναθεωρημένη και διευρυνόμενη έκδοχή του πρώτου κεφαλαίου της διδακτορικής μου διατριβής που εκπονήθηκε στο Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης και είχε ως θέμα τις οθωμανικές προσλήψεις της Ελληνικής Επανάστασης και του ελληνικού εθνικισμού. Η συμπλήρωση 200 ετών από το ξέσπασμα της αποτέλεσε οπωσδήποτε την αφορμή για τον νηφάλιο αναστοχασμό του παρελθόντος και την απειροπλοκή της ιστορικής έρευνας από στερεοτυπικές αφηγήσεις, οι οποίες οδηγούν στην ιδεολογική και πολιτική χρήση της Επανάστασης στη σύγχρονη ελληνική κοινωνία. Η ιστορία, άλλωστε, δεν μπορεί και δεν επιτρέπεται να θεωρείται «εθνική επιστήμη». Το ίδιο συμβαίνει και με τις άλλες επιστήμες. Σε αυτό το πλαίσιο η κατανόηση της οπτικής του «άλλου» είναι απαραίτητη.

Για να μελετήσετε τα αρχεία της τουρκικής βιβλιογραφίας ποια γλώσσα χρησιμοποιήσατε;

Αξιοποίησα ένα μέρος από την πληθώρα των τεκμηρίων που φυλάσσονται στα οθωμανικά αρχεία στην Κωνσταντινούπολη. Επεξεργάστηκα τα κείμενα των Οθωμανών χρονιογράφων της Πύλης και μελέτησα εξονυχιστικά τη δευτερεύουσα βιβλιογραφία στα ελληνικά, στα τουρκικά και στα αγγλικά.

ΣΥΝΤΕΥΞΗ ΣΤΟΝ ΕΛΠΙΔΟΦΟΡΟ ΙΝΤΖΕΜΠΕΛΗ

Αλήθεια, πώς ερμήνευσα τον εθνικοαπελευθερωτικό κίνημα των Ελλήνων οι Τούρκοι;

Και' αρχάς, οι Οθωμανοί φαίνεται ότι παρέβλεψαν τις εθνικοαπελευθερωτικές επιδιώξεις των Ελλήνων, όπως αυτές εκφράζονταν μέσα από τις κατασχεθείσες προκηρύξεις και τις επιστολές των επαναστατών. Ερμήνευσαν την Επανάσταση με ηρωικωτερούς όρους, χαρακτηρίζοντάς την ως μια ακόμα «εθνοτική» εξέγερση με θρησκευτικό υπόβαθρο και ως «ανταρσία» ενάντια στο κράτος. Μετά από τα πρώτα χρόνια της Επανάστασης, ωστόσο, θεωρώ πως αντιλήφθηκαν το ιδεολογικό υπόβαθρο και τους στόχους των Ελλήνων, αν και για ευνόητους πολιτικούς λόγους συνέχιζαν να κάνουν λόγο για «ρωμικό μιλέτι που εξεγέρθηκε».

Στη μελέτη αναφέρετε ότι υπήρχε μια «ρωσοφοβία» από τους Τούρκους και έβλεπαν ότι πίσω από τις εξεγέρσεις των Ελλήνων υπήρχαν οι Ρώσοι. Εσάς ποια είναι η γνώμη σας;
Η εξήγηση της ρωσικής υποκίνησης είχε δοθεί και σε άλλη περίπτωση, και

«Το βιβλίο μου έρχεται να προστεθεί σε μια σειρά μελετών με θέμα τις οθωμανικές αντιδράσεις απέναντι στην Ελληνική Επανάσταση. Στόχος είναι να φωτίσει τις άγνωστες πτυχές και να προσφέρει εξηγήσεις...»

συγκεκριμένα το 1770 για την επανάσταση στην Πελοπόννησο. Ο ρόλος της Ρωσίας ως προστατίδα δύναμη των χριστιανών της αυτοκρατορίας, οι διαδοχικοί πόλεμοι με τη Ρωσία και οι αλληλέγγυες ήττες των Οθωμανών είχαν καλλιιεργήσει ένα κλίμα «ρωσοφοβίας στην Πύλη».

Οι Τούρκοι δεν δέχθηκαν ότι οι Έλληνες ήθελαν να απελευθερωθούν και τους θεώρησαν αχάριστους και άπιστους. Ποιος είναι ο λόγος αυτής της στάσης τους;

Η δημιουργία ανεξάρτητου ελληνικού κράτους σήμαινε τον ακρωτηριασμό των εδαφών της αυτοκρατορίας. Με βάση το ισλαμικό δίκαιο, οι μουσουλμάνοι του οθωμανικού κράτους είχαν το καθεστώς των «ζιμπίδων», των προστατευόμενων δηλαδή υπηκόων, οι οποίοι, μεταξύ άλλων, πλήρωναν τον κεφαλικό φόρο «ανταποδοτικά», για την προστασία που τους παρείχε το κυρίαρχο κράτος. Η βίαιη αμφισβήτηση αυτού του καθεστώτος αποτελούσε για τους Οθωμανούς μια πράξη προδοσίας και αχαριστίας.

Μέσα από τις σελίδες του βιβλίου σας μαθαίνουμε τι έγραψαν οι ιστορικοί αλλά και τι δήλωναν οι σουλτάνοι εκείνη την περίοδο που οι Έλληνες